

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

Переглянути у форматі pdf

О. Ю. Гусєва

ОБГРУНТУВАННЯ МАГІСТРАЛЬНИХ НАПРЯМІВ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

№ 11, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 678.7/2.(126)

О. Ю. Гусєва,

*д. е. н., доцент, професор кафедри економіки, підприємництва та права,
Державний університет телекомунікацій, м. Київ*

ОБГРУНТУВАННЯ МАГІСТРАЛЬНИХ НАПРЯМІВ ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

O. Gusyeva,

*doctor of science, associate professor, professor of the Department of economics, business and law,
State University of telecommunications, Kiev*

JUSTIFICATION OF MAIN AREAS OF TRANSFORMATION OF TELECOMMUNICATION AND INFORMATION INDUSTRY OF UKRAINE

Метою даної статті є дослідження визначальних економічних трендів системи мега-, мікро-, мезо- та мікроконтентів та обґрунтування магістральних напрямів трансформації інформаційно-телекомунікаційної галузі України. Аргументовано актуалізацію ролі інформаційно-телекомунікаційних технологій в умовах змін глобального економічного ландшафту.

The purpose of this article is to study the determinants of economic system mega-trends, micro-, meso- and microcontents and to justify the major trends of transforming the information and telecommunication industry in Ukraine. Actualization of the role of information and communication technologies in the changing global economic landscape is argued.

Ключові слова: інформаційно-телекомунікаційна галузь; економічна ефективність галузі; напрями трансформації галузі.

Keywords: information and telecommunications industry; economic efficiency of the industry; Direction transformation industry.

Постановка проблеми. Тенденції формування сучасного бізнес-середовища вказують на те, що інформаційно-телекомунікаційна галузь стає флагманом розвитку економіки знань. Безперечно актуальність та неминучість впливу інформаційно орієнтованої економіки (економіки знань) на усі складові світового економічного простору доведені багатьма провідними ученими. Також дослідження останніх років показують, що подальше удосконалення інформаційних технологій створює поряд з великими можливостями, серйозні загрози для економічних процесів. Для України інформаційно-телекомунікаційна галузь стає все більш системоутворюючою та актуальною. Утримання за останнє десятиріччя стабільно середніх позицій у загальноновідомих ІТ-рейтингах не є граничним успіхом з огляду на існуючий науково-технічний потенціал країни. Щорічне зростання частки експорту ІТ-послуг ще раз підтверджує достатньо високі потенціал України у розвитку даної галузі та підготовці відповідних фахівців. Отже, обґрунтування магістральних напрямів подальшої ефективної трансформації інформаційно-телекомунікаційної галузі в системі стратегічних пріоритетів України набуває особливої актуальності та значущості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стрімкий розвиток інформаційних технологій та високий динамізм бізнес-середовища тісно корелюють з кількістю та новизною досліджень у даній сфері. За останній період ученими представлено багато теоретичних та науково-практичних досліджень, присвячених структуризації загроз за можливостей розвитку інформаційно-телекомунікаційної галузі та шляхам підвищення її впливовості й ефективності.

До найбільш концептуальних та практично орієнтованих у цьому плані слід віднести роботи зарубіжних учених Н. Карра [1], П. Вільякайна та М. Мюллера [2], Р. Шарми [3] та інших. Вагомий внесок у формування рішень та пропозицій стосовно розвитку ІТ-галузі внесено й ученими з України та близького зарубіжжя, зокрема, І. Балахніним [4], Б. Вольсоном [5], В. Бароновим та Г. Каляновим [6] тощо. Проте в означених дослідженнях недостатньо обґрунтовано системне бачення напрямів трансформації інформаційно-телекомунікаційної галузі України у взаємовпливі мега- макро- мезо- та мікрорівнів економіки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування магістральних напрямів трансформації інформаційно-телекомунікаційної галузі України з урахуванням взаємовпливу мега- макро- мезо- та макрорівнів економіки

Виклад основного матеріалу дослідження. Аспекти складові сучасного економічного ландшафту показують, що у період до 2000-х рр. розвиток світової економіки здебільшого спирався на зростання інвестицій у наукові дослідження і розробки, формування глобальних телекомунікаційних мереж, удосконалення інформаційних технологій, застосування провідних технічних стандартів і методології корпоративного й державного управління економікою.

Слід зазначити, що 10-15 років тому, загальний «науково-технічний уклад» стосувався тільки вузького кола специфічних галузей. Тобто інформаційно-телекомунікаційна галузь (ІТГ) розвивалась як достатньо відокремлена галузь. Проте, в останні роки, інформаційно-комунікаційна сфера та її відповідні інструменти проникають майже в усі традиційні галузі економіки. Результатом цього стало вагомє технологічне переоснащення і модернізація виробничого та інфраструктурного секторів економіки (рис. 1).

Рис. 1. Актуалізація ролі інформаційно-телекомунікаційних технологій в умовах змін глобального економічного ландшафту (авторська розробка)

Як зазначалося раніше, Україна на даний час не входить до країн-лідерів у розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та займає опосередковане місце у рейтингу формування економіки знань, пори високий науково-технічний потенціал (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка фінансово-економічних показників розвитку інформаційно-телекомунікаційної галузі (ІТГ) України*

Найменування показника	2012 р.	2013 р.	2014 р.
1. Обсяги реалізованих послуг, тис.грн.	90074,4	94278,2	105689,6
2. Частка ІТГ у загальних обсягах реалізації товарів та послуг за галузями, %	2,02	2,18	2,37
3. Чистий прибуток (збиток) ІТГ, тис.грн.	3739,1	4881,5	-5550,3
4. Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності ІТГ, %	10,5	11,8	- 1,6
5. Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності за усіма галузями економіки, %	5,0	3,9	-4,1

* Розраховано на основі даних Державної служби статистики України [7]

При цьому динаміка ключових економічних показників функціонування інформаційно-телекомунікаційної галузі за останні 3 роки (2012-2014 рік) показує, що навіть за умов загальноекономічної рецесії, галузь «набирає обертів» та підвищує свою частку у формуванні ВВП [8].

Отже, для комплексного врахування мега- макро- мезо- та мікро-контентів сучасної економіки та їх системного впливу на ефективний розвиток інформаційно-телекомунікаційної галузі пропонується дотримуватись такої логічної послідовності: визначальні економічні тренди - актуальні виклики – магістральні напрями розвитку ІТГ. При цьому тренди, виклики та напрями розвитку повинні бути чітко сформульовані для усіх 4-х контентів та бути взаємоузгодженими.

Узагальнення магістральних напрямів трансформації інформаційно-телекомунікаційної галузі України з урахуванням означених контентів представлено на рис. 2.

	Визначальні тренди	Актуальні виклики	Напрями розвитку ІТГ
Мега-рівень (міжнародний контент)	- Посилення глобальних економічних нерівномірностей у розвитку країн - Поглиблення глобальної економічної рецесії починаючи з 2007 р.	- Необхідність якомога скорішого згладжування нерівномірностей - Управління на основі оптимізації витрат та мінімізації втрат	- Поширення до ступня країн (особливо найменш розвинутих) де глобальних інформаційних ресурсів та віртуальних технологій
Макро-рівень (національний контент)	- Зниження інноваційної динаміки України (зменшення рівня інноваційної продукції та частки ІОП) - Нестійкий тип економіки	- Можливість підвищити рівень інноваційно-орієнтованих підприємств на основі розвитку ІТГ - Можливість створення "розумних міст"	- Розробка та впровадження нових ІТ-інструментів державного управління на основі оптимізації витрат та подальшого розвитку
Мезо-рівень (галузевий контент)	- Скорочення життєвого циклу галузей економіки - Поширення міжгалузєвої інтеграції ("переплетення" галузей) та загального укрупнення підприємств	- Можливість запровадження нових типів міжгалузєвих зв'язків та комунікацій на основі провідних інформаційних технологій	- Розробка та впровадження нових ІТ-інструментів забезпечення швидких міжгалузєвих комунікацій
Мікро-рівень (контент підприємств)	- Скорочення життєвого циклу підприємств - Зростання віртуальних і мережевих підприємств - Орієнтація персоналу на гнучкість та адаптивність	- Можливість запровадження дієвих систем управління знаннями на підприємствах шляхом з'ясування ключових та стратегічних компетенцій підприємств	- Розбудова, впровадження та подальший супровід "Корпоративних інформаційних систем" в системі управління знаннями підприємств

Рис. 2. Матриця магістральних напрямів розвитку інформаційно-телекомунікаційної галузі України в системі мега- макро- мезо- та мікро- трендів економіки

(авторська розробка)

Визначальними трендами мегарівня є посилення глобальних економічних нерівномірностей у розвитку країн світу та поглиблення глобальної економічної рецесії, починаючи з 2007 року. Такі доволі небезпечні тренди спричиняють два актуальні мегавиклики: необхідність якомога скорішого згладжування цих нерівномірностей та перехід до управління на основі оптимізації витрат та мінімізації втрат. Отже, магістральними напрямками розвитку інформаційно-телекомунікаційної галузі з огляду на визначені виклики стає поширення доступу країн, особливо найменш розвинутих, до глобальних інформаційних ресурсів та віртуальних технологій. Оскільки з удосконаленням технологічного розвитку такий доступ стає більш дешевим для країн, проблема нерівномірностей може бути поступово знижена.

Головною тенденцією макрорівня є зниження інноваційної динаміки України за останні роки та загальне падіння ключових для країни показників ВВП та ВНД на душу населення. Проте саме завдяки особливостям інформаційно-телекомунікаційної галузі як найбільш інноваційно спрямованої, формуються два позитивні виклики. По-перше, виникає можливість підвищити кількість а рівень інноваційно орієнтованих підприємств на основі подальшого розвитку ІТ-технологій. По-друге, значно поширюється можливість розробки та впровадження в Україні «розумних міст», «розумних галузей» тощо. Світова практика показує, що іншим континентам вже вдалося реалізувати концепцію розумного міста на прикладі Нью-Йорку, Токіо, Абу-Дабі тощо. Прикладами європейських міст, які зреагували на нові виклики є поки що тільки Амстердам та Барселона. При цьому України наразі немає на карті «розумних міст». Зрозуміло, що магістральним напрямом розвитку галузі з огляду на вище означене стає розробка та впровадження нових ІТ-інструментів державного та регіонального управління на основі оптимізації витрат й удосконалення системи управління усіма комунікаціями.

За позитивною тенденцією 2010-2015 рр., одним з визначальних напрямів розвитку інформаційно-телекомунікаційної галузі України стає розширення обсягів експорту ІТ-послуг (у 2014р. частка ІТ-експорту України досягла загальносвітового рівня 31 %) . У першу чергу, це має місце в системі офшорного аутсорсингу та аутстафінгу вітчизняного ІТ-персоналу. У взаємозв'язку з іншими конкурентними перевагами у цій сфері та належним рівнем підтримки ІТ- освіти Україна має вагоме підґрунтя стати одним зі світових лідерів сфери ІТ.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Інформаційно-телекомунікаційна галузь в умовах становлення інтелектуально-орієнтованої економіки («економіки знань») стає: 1. На стратегічному рівні – провідним актором розвитку економіки країни (актор – безпосередній учасник, який має вплив); 2. На тактичному рівні – безпосереднім акселератором (акселератор - прискорювач) розвитку економічних процесів на підприємствах.

Управління підприємствами інформаційно-телекомунікаційної галузі повинно здійснюватись на принципах цілеспрямованості, керуваності та системності у розрізі мега- макро- мезо- та мікро- трендів сучасної економіки. Головними векторами в управлінні стратегічними змінами на підприємствах інформаційно-телекомунікаційної галузі повинні стати подальше цілеспрямоване стикування та взаємосприяння з підприємствами усього галузевого комплексу України.

Література.

1. Карр Н. Великий переход: что готовит революция облачных технологий / Н. Карр. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2014. – 272 с.
2. Вильякайен П. Лидеры бизнеса в цифровую эпоху / П. Вильякайен, М. Мюллер-Еберстайн. – М.: Олимп-бизнес, 2011. – 314 с.
3. Шарма Р. Прорывные экономики: в поисках следующего экономического чуда / Р. Шарма. – М.: Эксмо, 2013. – 285 с.
4. Балахнин И. Горизонтальный мир: экономика, инновации, новые медиа / И. Балахнин. – М.: Олимп-бизнес, 2012. – 218 с.
5. Вольфсон Б. Гибкое управление проектами и продуктами / Б. Вольфсон. – СПб.: Питер, 2014. – 418 с.
6. Баронов В. Информационные технологии и управление предприятием / В.Баронов, Г. Калянов. – М.: ДМК Пресс, 2012. – 318 с.
7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт / (1998-2015). – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. ICT facts and figures (2015) [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/facts/ICTFactsFigures2015.pdf>

References.

1. Carr, N. (2014), *Velikij perehod: chto gotovit revolyucija oblachnyh tehnologij* [Great transition: preparing a revolution that cloud technologies], Mann, Ivanov i Ferber, p.272.
2. Vil'jakajen, P. and Mjuller-Eberstajin, M. Mjuller-Eberstajin (2011), *Lidery biznesa v cifrovuju epohu* [Business leaders in the digital era], Olimp-biznes, Moscow, Russia, p.314.
3. Sharma, R. (2013), *Proryvnye jekonomiki: v poiskah sledujushhego jekonomicheskogo chuda* [Breakthrough Economics: in search of the next economic miracle], Jeksmo, Moscow, Russia, p.285.
4. Balahnin, I. (2012), *Gorizontal'nyj mir: jekonomika, innovacii, novye media* [Horizontal world: the economy, innovation, new media], Olimp-biznes, Moscow, Russia, p.218.
5. Vol'fson, B. (2014), *Gibkoe upravlenie proektami i produktami* [Flexible management of projects and products], Piter, SPb., p.418.
6. Baronov, V. and Kaljanov, G. (2012), *Informacionnye tehnologii i upravlenie predpriyatijem* [Information technology and business management], DMK Press, Moscow, Russia, p.318.
7. State Statistics Service of Ukraine, [Online], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. ICT facts and figures (2015), [Online], available at: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/facts/ICTFactsFigures2015.pdf>

Стаття надійшла до редакції 20.11.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"